

Маріупольський
університет

«Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України»

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

25 квітня 2024

Київ 2024

Редакційна колегія:

- Голова** Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;
Заступник Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук,
голови професор;
Члени Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету МДУ, доктор
редколегії: економічних наук, професор;
Лілія МИХАЙЛИШИН, завідувач кафедри міжнародних економічних
відносин Прикарпатського національного університету імені Василя
Стефаніка (м. Івано-Франківськ), доктор економічних наук, професор;
Валентина МЕЛЬНИК, в.о. директора ЗПО «Центр підвищення кваліфікації
служби зайнятості» (м. Київ), кандидат економічних наук, доцент
Світлана ЛАНСЬКА, в.о. завідувача кафедри економіки праці МДУ,
кандидат економічних наук, доцент;
Валерія ПОДУНАЙ, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат
економічних наук, доцент;
Клавдія ТАХТАРОВА, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат
економічних наук, доцент;
Ольга ЛЕЛЮК, старший викладач кафедри економіки праці МДУ, кандидат
економічних наук;
Тетяна ЗБРИЦЬКА, доцент кафедри управління персоналом і економіки
праці Одеського національного економічного університету, кандидат
економічних наук, доцент;
Василь ВОСКОБОЙНИК, Президент Всеукраїнської Асоціації компаній з
міжнародного працевлаштування

Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 квітня 2024 року) / за заг. ред. С. П. Калініної. Київ: МДУ, 2024. 160 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 19.06.2024).

Збірник містить матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України», яка відбулась 25 квітня 2024 року в Маріупольському державному університеті. У матеріалах висвітлено питання глобалізаційних зрушень на сучасному етапі світогосподарського розвитку, систематизовано трансформації світового ринку праці в умовах глобалізації, досліджено міграційну політику як важіль економічного зростання, здійснено науковий дискурс розвитку ринку праці України, проаналізовано аспекти трудових ресурсного забезпечення поствоєнного відновлення України.

Збірник адресований викладачам і науковцям, фахівцям у сфері ринку праці та міжнародної економіки, докторантам, аспірантам і студентам економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами економічної науки.

В матеріалах конференції представлена думка учасників. У збірнику максимально точно відображається авторська орфографія та пунктуація. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

БАЛАБАНОВА Наталя,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет
ДУБІНІН Микита,
здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
ОП «Міжнародні економічні відносини»,
Маріупольський державний університет

ОЦІНКА ПРОЦЕСІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

На фоні сучасних геополітичних реалій та економічних викликів, інтеграція України до Європейського Союзу набула стратегічного та важливого значення як для самої України, так і для Європейського союзу. Під час останніх десятиліть Україна виявила відданість розвитку демократії, правової державності та ринкових реформ, що підтверджено низкою внутрішніх і зовнішніх ініціатив. Однак, процес інтеграції зіштовхується зі складними внутрішніми та зовнішніми викликами, вимагаючи системної оцінки проблем та перспектив.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності 1 вересня 2017 р. Цей міжнародно-правовий документ закріплює перехід відносин між Україною та ЄС від партнерства та співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції.

Зазначимо, що важливим елементом Угоди про асоціацію між Україною та ЄС є положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ) [1, с. 77]. Майбутня всеосяжна та поглиблена зона вільної торгівлі між Україною та ЄС буде базуватися на ряді ключових принципів, що сприятимуть сталому розвитку української економіки та її модернізації (табл.1).

Таблиця 1

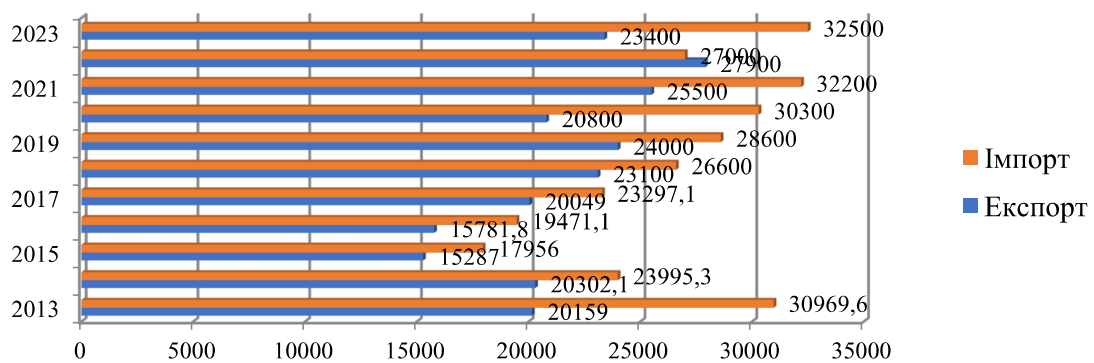
Ключові принципи, що сприятимуть сталому розвитку української економіки

Принцип	Характеристика
Відповідність вимогам СОТ	ЗВТ буде відповідати міжнародним стандартам та вимогам Всесвітньої торговельної організації (СОТ), що сприятиме інтеграції української економіки в світовій торговельній системі
Чотири свободи	ЗВТ передбачає вільний рух товарів, послуг, капіталу та свободу пересування, що сприятиме поглибленню економічних зв'язків між Україною та ЄС
Чітке визначення перехідних періодів	Угода буде передбачати чітке визначення перехідних періодів, щоб дозволити українській економіці адаптуватися до нових умов торгівлі та конкуренції
Асиметрія або відносна взаємність	ЗВТ може передбачати асиметричний доступ до ринків залежно від рівня розвитку кожної зі сторін, що може бути важливим для захисту вразливих секторів української економіки

Заборона на нові торговельні обмеження	Угода буде містити заборону на введення нових торговельних обмежень, що забезпечить стабільність та прогнозованість умов торгівлі між Україною та ЄС
--	--

Нині економіка України поступово адаптується до умов воєнного стану, що має вплив на показники зовнішньої торгівлі. Негативна динаміка експорту товарів не була подолана. Обсяг експорту зменшився на 14% до 19,4 млрд. дол. Проте фізичні обсяги експорту зросли на 4%. Натомість вартісні обсяги імпорту товарів збільшилися на 20% до 30,4 млрд. дол. США, але фізичні обсяги імпорту впали на 26%. Це свідчить про зростання світових цін на основні товари українського імпорту та певні зміни у товарній структурі (рис.1) [2].

Дослідивши географічну структуру експорту до країн ЄС, можемо сказати, що найбільшими торговельними партнерами є Польща, Румунія, Іспанія та Німеччина. Обсяг експорту з цими країнами впродовж аналізованого періоду постійно зростає. Італія, Нідерланди, Франція та Бельгія, показують стабільний ріст або незначні коливання в обсягах експорту, що свідчить про їх важливість як торговельних партнерів. В цілому, географічна структура експорту товарів до країн ЄС свідчить про різноманітність та позитивну динаміку торговельних відносин між Україною та країнами ЄС.

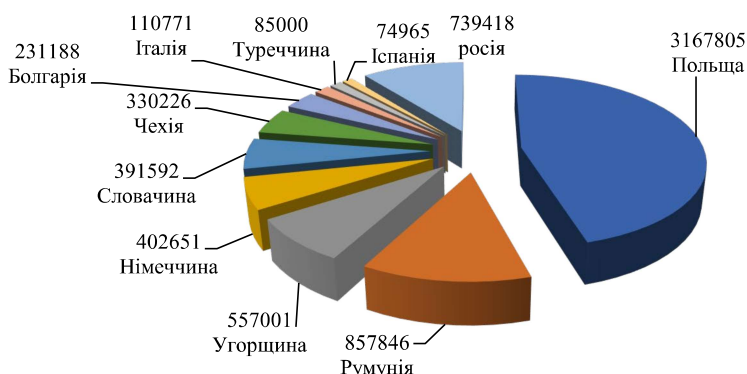

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту з країнами ЄС у 2013-2023 рр., млрд дол. США

Що стосується географії імпорту, то тут відмічаємо стабільний ріст імпорту з Польщі, Італії та Чехії, свідчить про зміцнення торговельних зв'язків та популярність європейських товарів на українському ринку. Великий обсяг імпорту з Німеччини та Болгарії також вказує на важливість цих країн як ключових партнерів у зовнішньоекономічних відносинах України [2].

Широкомасштабна збройна агресія РФ проти України та воєнні дії, розпочаті російськими військами 24 лютого 2022 р., спричинили масштабну міграцію. За даними Євростату, станом на вересень 2023 р. в країнах ЄС зареєстровано 4,1 млн вимушених мігрантів з України [3]. Потік трудової міграції в напрямку Польщі, Чехії, Німеччини, Італії, Португалії, Іспанії, Греції, Кіпру та інших розвинених країн Європи зумовлений насамперед близькістю

кордонів і певною лояльністю місцевого законодавства до трудових мігрантів (рис. 2) [3].

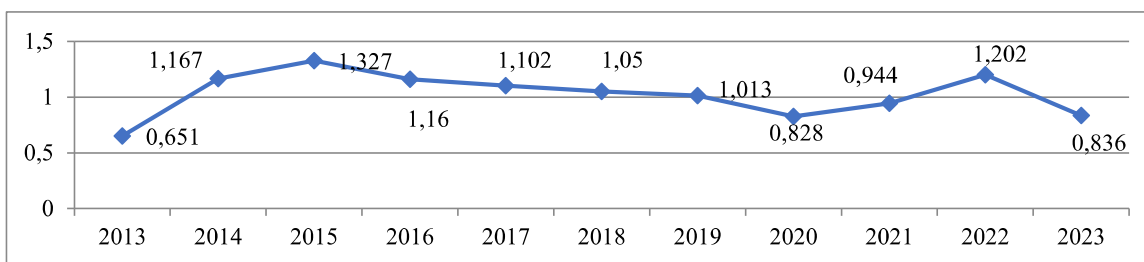

Рис. 2. Кількість вимушених мігрантів з України по країнах світу

Вплив міграційних процесів на економіку України є суттєвим і багатограним. З одного боку, зовнішній світ відіграє ключову роль у забезпеченні зовнішньоекономічної стабільності країни через зовнішню торгівлю та інвестиції. З іншого боку, великі економічні та політичні події на міжнародній арені, такі як конфлікти, санкції та геополітичні зміни, можуть значно впливати на економічну ситуацію в Україні.

Вплив інтеграційних процесів на економічний розвиток України є однією з ключових тем сучасної дискусії в контексті її міжнародного статусу та економічної стратегії. Для оцінки впливу інтеграційних процесів на економічний розвиток України розрахуємо показники:

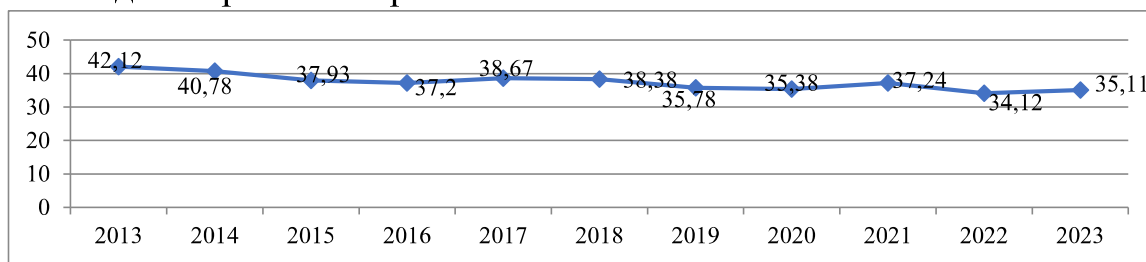
1. Коефіцієнт інтеграції/дезінтеграції. На рис.3 відображено динаміку коефіцієнту інтеграції/дезінтеграції за 2013–2023 рр. Зростання коефіцієнта на певному проміжку часу та його значення понад 1 свідчить про посилення інтеграційних процесів (що стосується торгівлі товарами). Певне зниження коефіцієнту за окремими роками може свідчити про відновлення дезінтеграційних тенденцій або стабілізацію ситуації щодо товарообороту з країнами ЄС [3].

Рис. 3. Динаміка коефіцієнту інтеграції/дезінтеграції за 2013-2023 рр., %

2. Індекс компліментарності торгівлі України та ЄС - допомагає з'ясувати можливості для розвитку торгівлі та співпраці між країнами (може приймати значення від 0 до 100 в залежності від ступеня відповідності профілів торгівлі). На рис. 4 представлено динаміку показника компліментарності торгівлі України та ЄС за 2013–2023 рр. [4]. Значення показника коливалися в межах від 34,12

до 42,12 без чіткої тенденції до зростання або спаду, що може свідчити про відсутність значних змін у структурі торговельних відносин. Але в цілому значення індикатора відповідають «задовільному» рівню для реалізації можливостей двосторонньої торгівлі.

Рис. 4. Індекс компліментарності торгівлі України та ЄС за 2013–2023 рр.

Отже, інтеграційні процеси мають значний вплив на економічний розвиток України. Аналізовані показники дають змогу виявити тенденції у взаємодії України з країнами ЄС.

Отже, провівши аналіз стану, розвитку та основних тенденцій інтеграційних процесів між Україною та ЄС, з'ясувалося, що нині відмічається поступове зближення та розширення взаємодії між сторонами, особливо після підписання та ратифікації Угоди про асоціацію. За останні роки спостерігається зростання обсягів торгівлі та інвестицій, а також поступове адаптування української економіки до стандартів ЄС. Незважаючи на позитивні тенденції, інтеграція також відзначається викликами, зокрема, конкуренцією на внутрішньому ринку та змінами в структурі економіки, що вимагає уважного планування та стратегічного керівництва для досягнення сталого розвитку. Оцінивши вплив міжнародного суспільства на економіку України, можемо сказати, що ефективна взаємодія між Україною та міжнародним співтовариством може сприяти економічному зростанню, стабільності та розвитку країни. Зовнішній світ відіграє ключову роль у забезпеченні зовнішньоекономічної стабільності через обмін товарами та послугами, а також перекази коштів. Однак існують ризики залежності від зовнішніх ринків та можливості фінансової нестабільності через геополітичні аспекти та економічні кризи у світі.

Список джерел

1. Лішун А., Сухицька Н. Соціально-економічні чинники та передумови вступу України до ЄС. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*. 2023. С.76–78.
2. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> <https://unctad.org/> (дата звернення 19.04.2024).
3. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 19.04.2024).
4. United Nations Conference on Trade and Development. URL: <https://unctad.org/> (дата звернення 19.04.2024).